

УДК [658.152:658.589]:629.33

Оцінка інвестиційно-інноваційної привабливості підприємств автомобілебудівної промисловості

Назаренко К.І.

студент

Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського

Циган Р.М.

старший викладач кафедри обліку та фінансів
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського

Статтю присвячено вдосконаленню методу оцінки інвестиційно-інноваційної привабливості підприємства. Розглянуто сутність інвестиційно-інноваційної привабливості та надано її тлумачення. Проаналізовано низку вітчизняних та зарубіжних методик оцінювання інвестиційно-інноваційної привабливості в рамках фінансового, ринкового та вартісного підходів. Запропоновано комплексний метод оцінки інвестиційно-інноваційної привабливості підприємств, який складається з декількох етапів. Розроблена методика є основою для рішень інвесторів, адже вона дасть змогу визначити реальний фінансовий та майновий стан суб'єкта господарювання й ураховує інтереси всіх учасників інвестиційного процесу в умовах глобалізованої економіки, таких як власник підприємства та зовнішні інвестори.

Ключові слова: інвестиційно-інноваційна привабливість, комплексна оцінка, фінансовий та майновий стан, ліквідність та платоспроможність, експрес-діагностика.

Назаренко К.И., Циган Р.М. ОЦЕНКА ИНВЕСТИЦИОННО-ИННОВАЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ АВТОМОБИЛЕСТРОИТЕЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Статья посвящена усовершенствованию метода оценки инвестиционно-инновационной привлекательности предприятия. Рассмотрена суть инвестиционно-инновационной привлекательности и предоставлено ее толкование. Проанализирован ряд отечественных и зарубежных методик оценивания инвестиционно-инновационной привлекательности в рамках финансового, рыночного и стоимостного подходов. Предложен комплексный метод оценки инвестиционно-инновационной привлекательности предприятий, который состоит из нескольких этапов. Разработанная методика является основой для решений инвесторов, ведь она способна определить реальное финансовое и имущественное состояние субъекта предпринимательской деятельности, а также учитывает интересы всех участников инвестиционного процесса в условиях глобализированной экономики, таких как хозяин предприятия и внешние инвесторы.

Ключевые слова: инвестиционно-инновационная привлекательность, комплексная оценка, финансовое и имущественное состояние, ликвидность и платежеспособность, экспресс-диагностика.

Nazarenko K.I., Tsygan R.M. THE ASSESSMENT OF THE INVESTMENT-INNOVATIVE ATTRACTIVENESS OF THE ENTERPRISE AUTOMOTIVE INDUSTRY

The article deals with improving the method of assessing the enterprise investment-innovative attractiveness. The paper considers the level of investment-innovative attractiveness and gives its definition, analyses a range of domestic and foreign methods of assessing investment attractiveness within the financial, market and value approaches, suggests a complex method of assessing the enterprise investment-innovative attractiveness that consists of several stages. The developed method is a base for investors' decisions, since it provides an opportunity to define the real financial and property state of the economy subject and considers the interests of all participants of the investment process in the conditions of economy globalization, such as the enterprise owner and external investors.

Keywords: investment-innovative attractiveness, complex assessment, financial and property state, liquidity and solvency, express-diagnostics.

Постановка проблеми у загальному вигляді. До найважливіших характеристик діяльності суб'єкта господарювання, які впливають на його розвиток, конкурентоспроможність та кредитоспроможність, належать інвестиційна та інноваційна привабливість.

Упровадження інновацій на підприємствах вимагає значних інвестиційних вливань, які позитивно відзначаються на його розвитку, а також можливості конкурувати на українському та іноземних ринках. У зв'язку із цим гостро постає питання щодо обґрунтованості

оцінки суб'єктів інвестування, оскільки передумовою для будь-яких фінансових інвестицій є впевненість інвестора в окупності інвестиційного проекту та принесенні подальшого прибутку.

Загалом, проблема оцінки інвестиційно-інноваційної привабливості не була детально досліджена, оскільки цей напрям для вітчизняної економіки є відносно новим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемними питаннями стосовно інвестиційно-інноваційної привабливості та її оцінки займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці: А.В. Бандурін [1], І.О. Бланк [2], Л.С. Валінурова [3], С.М. Воробйова [4], Г.В. Коваленко [5], Н.І. Лахметкіна [6], А.О. Касич [7] та ін.

Незважаючи на наявність великої кількості наукових праць із питання оцінювання інвестиційно-інноваційної привабливості підприємств, означена проблема все ще є актуальною, адже запропоновані методики оцінки не враховують багато аспектів діяльності суб'єкта господарювання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження та вдосконалення методики оцінювання інвестиційно-інноваційної привабливості підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із найголовніших факторів світового економічного розвитку протягом останнього періоду є широке використання інновацій. Сучасна економіка характеризується орієнтацією на інтелектуальні ресурси, а не сировинні, адже саме вони дадуть змогу забезпечувати високі темпи економічного розвитку, зменшать число викидів унаслідок виробництва, зменшать витрати на персонал, а також завдяки цим ресурсам вітчизняні підприємства матимуть змогу модернізувати цикл і засоби виробництва. Інновації необхідні в організаційній, науковій, фінансових сферах, оскільки в комплексі вони приносять найефективніший результат.

Науково-технічний прогрес відображається в усіх галузях економіки, особливо в автомобільній. Сучасні виробники автомобілів постійно вдосконалюють свою продукцію, особливо інноваційну її частину, задля збільшення продажів, а також можливості зберегти конкурентні позиції.

Інноваційний розвиток не став однією з головних ознак зростання українських підприємств. Певні позитивні тенденції тимчасово спостерігалися, але швидко змінювалися протилежними. Тобто інноваційні процеси на

українських підприємствах є нестійкими та позбавлені чітких довгострокових стимулів [7].

Виходячи із цього, для українських автовиробників гостро постає питання щодо збільшення частки науково-конструкторських і дослідних робіт для можливості конкурувати на автомобільному ринку, тому необхідно підвищити інноваційно-інвестиційну привабливість задля зростання інноваційного розвитку вітчизняних суб'єктів господарювання.

Загалом на території України діють декілька підприємств, спеціалізацією яких є автомобілебудування: ПАТ «Кременчуцький автомобільний завод», ПАТ «Запорізький автомобільний завод», ПрАТ «Бориспільський автозавод». Усі вищеперераховані суб'єкти господарювання потребують нових фінансових впливань в інноваційний розвиток, тому для інвестора необхідно передусім визначити інвестиційно-інноваційну привабливість підприємства для окупності інвестицій та подальшого інноваційного розвитку.

Питанню оцінки інвестиційно-інноваційної привабливості не було приділено достатньої уваги, оскільки даний напрям для української економіки є відносно новим, але вже існує декілька методичних підходів (табл. 1).

Інвестиційно-інноваційну привабливість підприємства потрібно розглядати як єдине комплексне поняття, що складається з елементів різного ступеня організації. На думку авторів, під час оцінки інвестиційно-інноваційної привабливості необхідно використовувати *комплексний метод*, який враховуватиме залежність підприємства від багатьох факторів, які впливають на результат оцінки.

Перевагами даного методу є:

1. Набір оптимальної кількості показників для оцінки привабливості суб'єкта господарювання та критеріїв вибору об'єкта інвестування.

2. Відсутність значних часових затрат для проведення оцінки.

3. Можливість надання інвесторам інформації про реальний фінансовий стан об'єкта інвестування.

Даний підхід до оцінки інвестиційно-інноваційної привабливості поділяється на декілька етапів (рис. 1).

Для інвестора принципово важливим є встановлення стратегічних можливостей підприємства та формування інвестиційної стратегії підприємства, що дасть йому змогу оцінити подальші можливості розвитку суб'єкта господарювання. Дане завдання вирішується на першому етапі оцінки інвестиційно-іннова-

Таблиця 1

Методичні підходи до оцінки інвестиційно-інноваційної привабливості підприємства

Назва	Характеристика
Ринковий підхід	Базується на оцінці привабливості цінних паперів компанії та аналізі показників фондового ринку. Основною особливістю даного підходу є те, що він може застосовуватися лише до підприємств акціонерної форми власності, що виключає застосування цієї методики до вітчизняних підприємств, оскільки український ринок цінних паперів не виконує інвестиційної функції. Ціни на акції постійно змінюються та не супроводжуються ростом дивідендів. Підприємства не можуть ефективно використовувати інструменти ринку цінних паперів, оскільки останній є непрацюючим і малоєфективним.
Вартісний підхід	Критерієм інвестиційно-інноваційної привабливості підприємства є зростання його вартості. В основі цього підходу лежить думка, що інвестори віддають перевагу тим підприємствам, вартість яких має тенденцію до зростання. Під час застосування вартісного підходу до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства виникає запитання, які саме показники використовувати й як. Їхній набір залежить від типу інвестора та його мотивації, а також горизонту здійснення оцінки. Сьогодні відомо кілька підходів і реалізованих у їхньому складі методів, за допомогою яких даються грошові оцінки вартості підприємства. У вітчизняній теорії декларуються і використовуються запозичені із західної практики три основні підходи до оцінки вартості бізнесу: прибутковий підхід; витратний підхід; порівняльний (ринковий) підхід.
Показниковий підхід	Даний підхід ґрунтується на аналізі фінансових показників діяльності підприємства. Поширеність цього підходу пояснюється легкістю застосування даного аналітичного інструментарію, можливістю комплексно оцінити теперішнє фінансове становище підприємства. Цей підхід не потребує збору додаткової інформації, яка не подана у фінансовій звітності підприємства. Однак така оцінка підприємства не є достатньою, оскільки як задовільний, так і незадовільний фінансовий стан суб'єкта господарювання не відображає перспектив розвитку та резервів поліпшення результатів діяльності.
Інтегральний підхід	Згідно із цим методом, проводиться оцінка інвестиційної привабливості підприємства, що ґрунтується на максимізації індивідуальних оцінок аналітичних показників і виборі екстремальних інтегральних показників оцінки інвестиційної привабливості. Як і за вартісного підходу, за інтегрального методу оцінки ІІП недоліком є відсутність єдиної системи показників, що дасть змогу об'єктивно оцінити ІІП.
Комплексний підхід*	Комплексний підхід проводиться, не заперечуючи необхідності проведення фінансового аналізу, враховує різні аспекти функціонування суб'єкта господарювання та оцінює підприємство різнопланово.

Джерело: запропоновано авторами

ційної привабливості «Аналіз організаційно-технічних, соціальних умов виробництва».

У ході цього етапу як початкову інформацію доцільно використовувати сукупність показників, які об'єднані в три групи: організаційно-технічні умови; соціальні умови; якість управління, яке розглядається майбутніми інвесторами як гарантія прийняття якісних управлінських рішень (табл. 2).

Для визначення таких показників можна використовувати бальний метод, який установлюється в двох діапазонах: (від +1 до +3) та (від -1 до -3). Застосовуючи цю шкалу, можна оцінити показники, які формують інвестиційно-інноваційну привабливість. Далі ці бали підсумовуються та приймається відповідне управлінське рішення, яке використо-

вується для подальшої оцінки інвестиційно-інноваційної привабливості.

Отримані значення балів по кожній із трьох груп показників підсумовуються та, враховуючи результативний бал, приймається управлінське рішення, яке використовується для подальшої оцінки інвестиційно-інноваційної привабливості (табл. 3).

Таким чином, за рахунок першого етапу можна зменшити список підприємств, які будуть у подальшому оцінюватися.

У ході оцінки було виявлено, що інвестиційно-інноваційна привабливість приватного акціонерного товариства «Бориспільський автозавод» перебуває на низькому рівні. Аналізований об'єкт підприємницької діяльності не має можливостей для майбутнього інно-

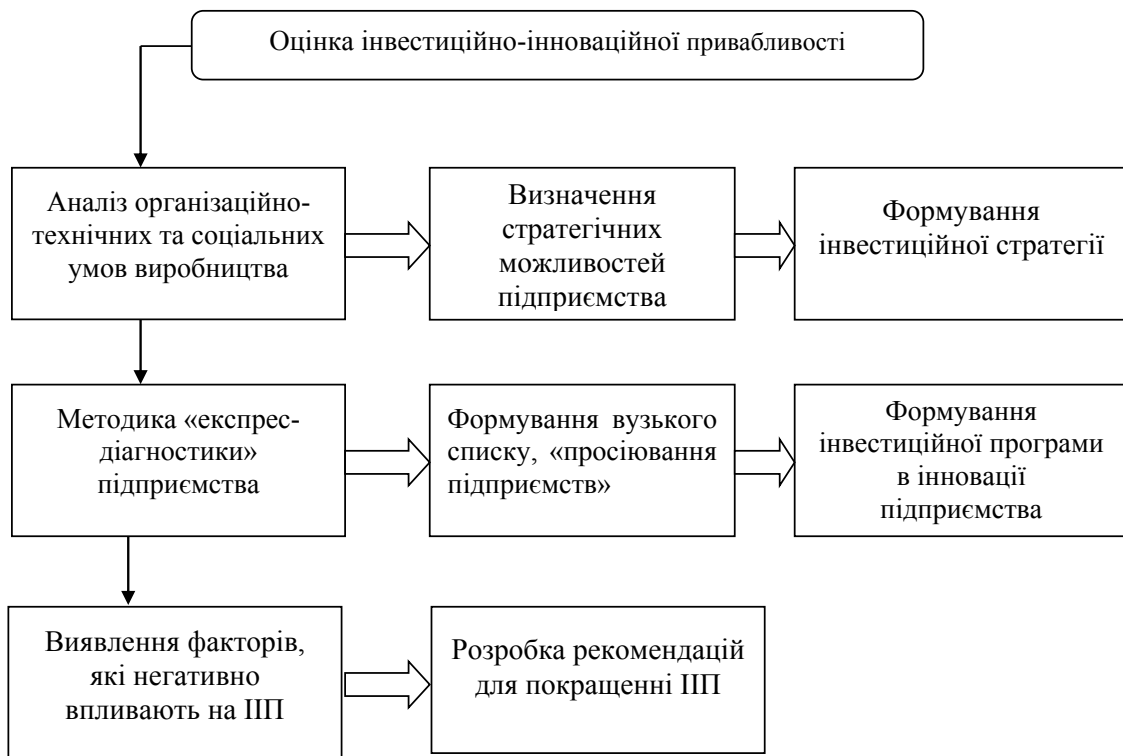

Рис. 1. Елементи оцінки інвестиційно-інноваційної привабливості

ваційного розвитку. Головними причинами такого результату послужили такі фактори:

1. низька виробнича потужність;
2. низький інноваційний потенціал;
3. високий знос обладнання;
4. застарілі технології;
5. низька кваліфікація кадрів.

Можна зробити висновок, що інвестування в ПрАТ «Бориспільський автозавод» не є доцільним. Запорізький автозавод є більше інвестиційно-інноваційно привабливим, даному виробнику необхідно усунути низку недоліків, які були виявлені під час його оцінки, це:

1. низька частка продукції на ринку;
2. вузький асортимент продукції;
3. застарілі технології.

За умови, якщо досліджуваний суб'єкт господарювання усуне вищеперераховані недоліки, то інвестиційно-інноваційна привабливість його збільшиться, внаслідок чого можна розраховувати на інвестиції в інноваційний напрям розвитку підприємства.

Найвищу оцінку інвестиційно-інноваційної привабливості показало ПАТ «АвтоКрАЗ», тому подальша оцінка буде проводитись саме по даному підприємству.

Під час другого етапу «Експрес-діагностика підприємства» аналізується економічний стан підприємства (табл. 4). Даний етап

проводиться за допомогою показників, які поділені на три групи:

1. Показники фінансового стану підприємства – система показників, які відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів.

2. Показники майнового стану підприємства – допомагають визначити, яка кількість майна належить підприємству, оцінити ступінь зносу основних засобів, а також застарілості обладнання.

3. Показники платоспроможності та ліквідності – характеризують фінансовий стан господарюючого суб'єкта, його наявні та потенційні можливості ефективної діяльності; визначає можливість підприємства успішно виконувати свої грошові зобов'язання.

Після проведення оцінки економічного стану для визначення загального показника кожної групи всі значення підсумовуються.

Таким чином, загальна сума показників майнового стану становила 224 811,5, фінансового стану – 153,685, а сума показників платоспроможності та ліквідності – 93 985,7.

У ході проведення другого етапу можна зробити висновок, що підприємство має середній рівень інвестиційно-інноваційної привабливості, тобто було виявлено ознаки незначної фінансової нестабільності для подолання яких у суб'єкта господарювання є можливості.

Таблиця 2

**Система показників для оцінки якості управління
з метою аналізу інвестиційно-інноваційної привабливості**

Показник	Оцінка		
	ПАТ «ЗАЗ»	ПАТ «АвтоКрАЗ»	ПрАТ «БАЗ»
1. Показники, які відображають організаційно-технічні умови			
1.1 Показники, які позитивно впливають на оцінку:			
-інноваційний потенціал;	+2	+3	+1
-стадія життєвого циклу підприємства	+1	+2	+1
-можливості виробничих потужностей	+2	+3	+1
-можливості розширення асортименту продукції	+1	+2	+1
-доля продукції на ринку	+1	+1	+2
1.2 Показники, які негативно впливають на оцінку:			
-високий знос обладнання	-3	-3	-3
-застарілі технології	-2	-1	-3
-рівень конкурентоспроможності продукції	-2	-2	-3
-виробничий потенціал	-2	-2	-2
2. Показники, які відображають соціальні умови			
2.1. Показники, які позитивно впливають на оцінку:			
-висока кваліфікація кадрів	+2	+2	+2
-високий інтелектуальний потенціал	+2	+3	+1
-дотримання прав трудового колективу	+3	+3	+3
2.2. Показники, які негативно впливають на оцінку:			
-високий рівень плинності кадрів	-2	-1	-3
-низька вартість робочої сили	-2	-2	-3
-відсутність соціальних проблем розвитку колективу	-1	-1	-1
3. Показники якості управління			
3.1. Показники, які позитивно впливають на оцінку:			
-наявність у менеджерів позитивної ділової репутації	+3	+3	+2
-наявність ефективної системи внутрішнього контролю	+3	+3	+2
-проведення аудиту підприємства компаніями з позитивною репутацією	+3	+3	+3
-використання прогресивних інформаційних технологій	+2	+2	+1
3.2. Показники, які негативно впливають на оцінку			
-недостатньо прозора інформація	-2	-2	-2
-недостатній професіоналізм керівництва	-3	-3	-3

Таблиця 3

Результати першого етапу оцінки інвестиційно-інноваційної привабливості

Отримане значення балів	Прийнятне значення	Висновок для інвестора	Управлінське рішення
$\sum_{i=1}^n F_i \geq 5$	5	Підприємство має можливість для стратегічного розвитку	Оцінка експрес-діагностики підприємства
$0 < \sum_{i=1}^n F_i < 5$	3	Підприємству необхідно усунути певні недоліки у своїй діяльності	Розроблення заходів щодо усунення виявлених недоліків
$\sum_{i=1}^n F_i \leq 0$	0	Можливість стратегічного розвитку низька	Інвестування не доцільне

Експрес-діагностика ПАТ «АвтоКрАЗ»

1. Показники майнового стану			
1.1	Вартість товарного майна	Сума запасів готової продукції підприємства та товарів	224809
1.2	Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	$\frac{\text{Оборотні виробничі активи}}{\text{оборотні активи}}$	0,07
1.3	Частка основних засобів в активах	$\frac{\text{Залишкова вартість основних засобів}}{\text{Загальна сума активів}}$	0,05
1.4	Показник зносу основних засобів (ОЗ)	$\frac{\text{Знос основних засобів}}{\text{Первісна вартість основних засобів}}$	0,95
1.5	Коефіцієнт оновлення основних засобів	$\frac{\text{Збільшення первісної вартості ОЗ}}{\text{Первісна вартість ОЗ}}$	-0,002
1.6	Коефіцієнт мобільності активів	$\frac{\text{Сума мобільних активів}}{\text{Сума немобільних активів}}$	1,44
2. Показники фінансового стану			
2.1	Коефіцієнт автономії	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}}$	0,015
2.2	Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{Валюта балансу}}{\text{Власний капітал}}$	66,88
2.3	Коефіцієнт співвідношення власних та позикових коштів	$\frac{\text{Позикові кошти}}{\text{Власний капітал}}$	65,87
2.4	Рентабельність капіталу підприємства	$\frac{\text{Загальний прибуток}}{\text{Валюта балансу}}$	0,07
2.5	Рентабельність основної діяльності	$\frac{\text{Прибуток від реалізації}}{\text{Витрати на виробництво та реалізацію}}$	2,25
2.6	Обертання власного капіталу	$\frac{\text{Дохід від реалізації}}{\text{Власний капітал}}$	13,1
2.7	Обертання готової продукції	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Готова продукція}}$	5,5
3. Показники платоспроможності та ліквідності			
3.1	Коефіцієнт поточної ліквідності	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	0,85
3.2	Частка оборотних коштів у активах	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Валюта балансу}}$	0,59
3.3	Маневреність грошових коштів	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Власний капітал}}$	0,09
3.4	Величина власного капіталу	Підсумок звіту про власний капітал	93984
3.5	Частка запасів в оборотних активах	$\frac{\text{Запаси}}{\text{Оборотні активи}}$	0,17

Третім етапом є виявлення низки факторів, які негативно впливають на інвестиційно-інноваційну привабливість, основними з яких можна вважати:

- високий рівень зносу обладнання;
- низьку вартість робочої сили;
- плінність кадрів у зв'язку із затриманням заробітної плати;
- недостатній професіоналізм серед адміністративного персоналу;
- низький рівень конкурентоспроможності продукції.

Висновки з цього дослідження. Для залучення необхідних інвестицій потрібно оцінити

привабливість підприємства для окупності витрат. Для цього було запропоновано комплексний підхід до оцінки інвестиційно-інноваційної привабливості, який дасть можливість підвищити рівень обґрунтованості рішень, що приймаються учасниками інноваційного процесу завдяки повнішому врахуванню факторів, які зумовлюють доцільність та ефективність інновацій.

Подальші дослідження будуть спрямовані на розроблення стратегії підвищення інноваційно-інвестиційної привабливості підприємств автомобілебудівної промисловості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бандурин А.В. Финансовая стратегия корпорации / А.В. Бандурин, В.А. Гуржиев, Р.З. Нургалиев. – М. : Алмаз, 2000.
2. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент / И.А. Бланк. – К. : Эльга-Н, Ника-Центр, 2001.
3. Валинурова Л.С. Инвестирование : [учебник для вузов] / Л.С. Валинурова, О.Б. Казакова. – М. : Волтерс Клувер, 2010.
4. Воробьева С.М. Экспресс-диагностика инвестиционной привлекательности крупной корпорации / С.М. Воробьева // Экономика и управление. – 2007. – № 3.
5. Коваленко Н.В. Інвестиційна привабливість підприємств у реаліях глобалізації / Н.В. Коваленко, М.М. Мархайчук, І.А. Фесенко // Науковий вісник НГУ. Економіко-правові умови діяльності підприємств. – 2011.
6. Лахметкина Н.И. Инвестиционная стратегия предприятия : [учеб. пособ.] / Н.И. Лахметкина. – М. : КНОРУС, 2006.
7. Касич А.О. Інноваційні активність підприємств України: динаміка, проблеми та шляхи вирішення / А.О. Касич, К.О. Канунікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 22.